

UD2019/00979/NIS

Till Utrikesdepartementet

ud.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia:

martin.rahm@gov.se

ud-nis@gov.se

Kvinnor för Freds synpunkter på

Utredningen av konsekvenserna av ett svenskt tillträde till Konventionen om förbud mot kärnvapen

Nedan presenteras Kvinnor för Freds huvudsakliga kritik mot utredningen.

1. Motivet för ett förbud

Kärnvapen är tillsammans med klimatförändringar de största hoten mot mänsklighetens överlevnad. Icke-spridningsavtalet (NPT) har funnits i 50 år och har inte lett till en total kärnvapenedrustning, som kärnvapenstaterna har förbundit sig att åstadkomma. NPT har kommit att bli en legitimering för kärnvapenstaterna att behålla och utveckla sina vapen. Kärnvapen ingår t o m i Nato och USA:s säkerhetsdoktriner.

Redan 2013 presenterades det ”Humanitära initiativet” av Norge för att aktualisera kravet på att avskaffa kärnvapen genom att visa på de humanitära konsekvenserna av kärnvapenanvändning. Flera konferenser arrangerades: Oslo (2013), Nayarit Mexico (2014) och Wien (2014). Förslaget antogs av FN:s generalförsamling 2015 av 139 stater. Nu är det ganska tyst om det humanitära initiativet.

NPT:s översynskonferens 2015 kunde inte enas om ett slutdokument.

Det är mot denna bakgrund som konventionen om förbud mot kärnvapen bör ses. Men utredaren väljer att inte redogöra för det egentliga motivet för ett förbud. Istället beskrivs förespråkarna som frustrerade och vars motiv är att stigmatisera kärnvapenstaterna. I utredningen framställs förespråkarna som ”normativa och politiska” och därigenom antyds att konventionens mål inte kan uppfyllas. Den anses till och med att vara kontraproduktiv. Motståndarna däremot beskrivs som att de ”framför en mer detaljerad säkerhetspolitisk kritik.”

ICAN (International Campaign to Abolish Nuclear Weapons) är en internationell koalition av 468 civilsamhällesorganisationer i 101 länder vars syfte är att kärnvapen ska förbjudas. ICAN har varit motorn i arbetet för en konvention om förbud mot kärnvapen i FN. Den 7 juli 2017 antogs konventionen. ICAN fick Nobels fredspris 2017 för "sitt arbete för att uppmärksamma de fruktansvärda humanitära konsekvenserna av all användning av kärnvapen, och för sina banbrytande ansträngningar att uppnå ett fördragsbaserat förbud mot sådana vapen."

Lundin noterar att ICAN fick fredspriset. Trots den mångordiga utredningen så nämns ICAN marginellt och då i kritiska ordalag. Civilsamhällets engagemang i frågan nonchaleras.

2. Sveriges tradition när det gäller kärnvapenedrustning

I och med att Sverige beslöt att avbryta planerna på att skaffa kärnvapen på 50-talet så beslöt man också att aktivt verka för kärnvapenedrustning. Det var ett politiskt beslut med stark förankring hos det svenska folket. Politiskt utsedda företrädare ledde detta arbete nämligen Alva Myrdal, Inga Thorsson och Maj Britt Theorin. Lundin får det att framstå som om det endast var experter som deltagit i nedrustningsarbetet.

Olof Palme startade 1980 "Den oberoende kommissionen för nedrustnings- och säkerhetsfrågor", som bestod av en grupp av politiker från öst och väst. 1982 lämnades en slutrapport vars huvudmål var att undvika kärnvapenkrig.

Kommissionen konstaterade att "Risken finns alltid att det internationella systemets rustningsbaserade, bräckliga stabilitet plötsligt faller sönder och att en kärnvapenkonfrontation följer i dess ställe. Ett mera effektivt sätt att trygga säkerhet är att skapa positiva processer, som kan leda till fred och nedrustning".

Olof Palme sammanfattade kärnvapenfrågans två sidor, maktbalansens och den humanitära: "Det går inte att hoppas på en seger i ett kärnvapenkrig, motståndarna skulle förenas endast i lidande och förstörelse."

Därför presenterades begreppet "gemensam säkerhet", som skulle fungera som ledande princip. Samarbete skulle ersätta konfrontation för att lösa intressekonflikter. "Nationerna måste inse att upprätthållandet av freden i världen måste ges högre prioritet än hävdandet av deras egna ideologiska eller politiska positioner".

Nästan 40 år senare deltog Sverige aktivt i FN för att ta fram en konvention om förbud mot kärnvapen och röstade också för konventionen i FN:s generalförsamling 2017. Det kan tolkas som en fortsättning på traditionellt svenskt nedrustningsarbete. Det var mycket uppskattat inte minst inom freds rörelsen.

Nu föreslår Lundin att Sveriges regering inte ska skriva under konventionen och därmed bryta mot Sveriges långa engagemang mot kärnvapen. Vi motsätter oss denna rekommendation som skulle skada Sveriges förtroende i nedrustningsfrågor.

3. Avskräckningsstrategin

Kärnvapenstaterna har framhållit att de skaffat dessa vapen för att avskräcka andra stater från att anfalla dem. Idag talar de om att använda dem och tillverkar mindre kärnvapen att användas i mer begränsade konflikter. Nato har en kärnvapenstrategi (ett begrepp som Lundin inte nämner) som går ut på att medlemsstaterna ska skyddas genom en mix av konventionella vapen och kärnvapen.

Lundin är orolig för att om konventionen går igenom så blir kärnvapenstaterna och dess allierade av med sitt skydd. Lundin tycks stå bakom avskräckning som strategi. ”Det är orealistiskt att förvänta sig att stater som omfattas av kärnvapenparaplyer ska avstå från sitt beskydd”, menar han.

Kärnvapen är varken säkerhet eller beskydd för något land. Tvärtom hotar tillgången på kärnvapen oss alla.

4. Natomedlemskap

I utredningen tas frågan om svenskt medlemskap i Nato upp trots att det inte ingår i regeringens direktiv. Lundin tar ställning i den mycket kontroversiella frågan om Sverige ska gå med i Nato eller ej. Här ställer han sig på de borgerliga partiernas sida. Han använder samma argument som de gör.

”Ett svenskt tillträde till konventionen skulle förhindra ett framtida svenskt medlemskap i Nato så länge Nato förblir en kärnvapenallians”.

Utredaren borde inte lägga sig i en inrikespolitisk debatt på detta sätt.

5. Kritik mot undertecknarna

Lars-Erik Lundin pekar ut de stater som skrivit under konventionen som perifera och att de ingår i kärnvapenfria zoner på södra halvklotet. Erfarenheten man har där av många års provsprängningar, borde i stället stämma utredaren till eftertanke - precis så förödande för människor och natur är kärnvapen.

6. Tolkningar och spekulationer

Utredningen hade vunnit på att fokusera på uppgiften/direktivet och inte framföra en massa spekulationer.

Utredaren håller sig inte till direktivet. Texten görs en bedömning av hur svensk industri skulle drabbas av ett undertecknande. ”Det kan inte uteslutas att hjälpförbudet efter ett undertecknande ... får avsevärda ekonomiska konsekvenser för svenska företag.”

Vidare påstås att ett undertecknande kan ”leda till allvarliga problem att genomföra övningar liksom även andra former av samarbeten i framtiden.”

Lundin gör sig också till tolk för ”våra grannar och samarbetspartners” reaktioner inte minst Finlands. ”För de flesta av Sveriges grannar och närmaste samarbetspartners torde de nedrustnings- och icke-spridningspolitiska problem ... framstå som allvarliga också därför att de har försvarspolitiska konsekvenser.”

Utredningen genomsyras av antaganden och tolkningar utan att det finns belägg för påståendena. Utredaren efterfrågar tydlighet i konventionen men saknar själv tydlighet bortsett när han kategoriskt tar avstånd från konventionen.

7. Utredningen är en partsinlaga

Lars-Erik Lundin har besökt Storbritannien, Frankrike, Ryssland, USA, Norge, Irland, Finland och Tyskland d v s fem Natoländer, Ryssland (kärnvapenstat), Finland (som inte tänker skriva på) och Irland (den enda stat som skrivit på). Inte undra på att bilden blir snedvriden.

Utredaren tar klart ställning för kärnvapenstaterna och deras självpåtagna rätt att inneha och utveckla kärnvapen. Han tycks dessutom blunda för att kärnvapen är en ödesfråga för mänsklighetens överlevnad.

Slutinycket blir att Lars-Erik Lundin har läst konventionen om förbud mot kärnvapen som en viss potentat läser bibeln.

8. Säkerhet

Säkerhetspolitik är en kärnfråga i utredningen. I utredningen framstår kärnvapen som en säkerhet för vissa länder – kärnvapenstaterna och dess allierade. Men vilken rätt har vissa länder att skaffa sig ”säkerhet genom kärnvapen” samtidigt som de förvägrar andra att inte skaffa sig detta ”skydd”. Kärnvapen är ingen säkerhet för något land tvärtom är de ett hot mot mänskligheten. Denna existentiella och moraliska fråga förbises i utredningen.

Avskräckningsstrategin är en patriarkal hegemoni som alltmer ifrågasätts. ICAN:s generalsekreterare uttryckte det med orden ”kärnvapen som avskräckningsstrategi är det ultimata uttrycket för dominans och att hota sig till lydnad”.

Det är en förlegad syn att använda sig av maktpolitik för att främja egna och allierades intressen. Det leder till upprustning och militära allianser. Det är dags att klart ta ställning mot kärnvapenstaternas arrogans och för en värld fri från kärnvapen. Lars-Erik Lundins utredning ger oss ingen vägledning för att nå detta mål.

Kvinnor för Fred utgår ifrån att regeringen skriver under konventionen om förbud mot kärnvapen och fullföljer en svensk hedervärd tradition.

För Kvinnor för Fred

Lena Angviken

Ingalill Ek

Ingela Mårtensson

Kontakt:

Kvinnor för Fred
Tegelviksgatan 40
116 41 Stockholm

Hemsida: www.kvinnorforfred.se
E-post: info@kvinnorforfred.se
Tel: 08 - 667 97 27

Ingela Mårtensson

Tel: 0706 17 26 27

E-post: ingela_martensson@hotmail.com